Frågor om våld till ungdomar och unga vuxna

• Metodstöd •

www.nnsfinsam.se/stoppavaldet
www.nnsfinsam.se/stoppavaldetunga

NNS
Nationella nätverket för samordningsförbund

Frågor om våld till ungdomar och unga vuxna

• Metodstöd •

- Att rutinmässigt använda frågeformuläret Frågor om våld* till ungdomar och unga vuxna vid enskilda besök inom NNS och Samordningsförbundens nationella projekt mot psykiskt, fysiskt och sexuellt våld 2019 - 2021.

Kontext/övergripande situation

Innan du börjar att använda ett frågeformulär om våld vid möten med ungdomar och unga vuxna behöver du se över dina egna kunskaper om våld för att kunna hantera eventuella följdfrågor vid ett sådant möte. En grundutbildning om psykiskt, fysiskt och sexuellt våld rekommenderas. Hur påverkas till exempel den psykiska och fysiska hälsan hos barn, unga och vuxna som har utsatts för olika former av våld?

Du möter alltid den unga besökaren vid ett personligt besök. Vänner, föräldrar, släktingar, partners, annan personal eller någon annan person ska **ALDRIG** vara med i rummet. Detta är era rutiner. Om en förälder eller någon annan insisterar på att få vara med vid samtalet så ber du att få återkomma till den personen vid ett senare tillfälle.

Vid det enskilda mötet med den unga besökaren diskuterar ni sedan detta efter att de har fyllt i frågeformuläret. Om det finns en acceptans från besökaren om att ni kan ha ett möte med den som insisterar och förutsatt att den personen inte har utövat våld kan ni erbjuda ett möte vid ett senare tillfälle.

Använd en specialiserad, gärna en auktoriserad telefontolk vid behov – låt aldrig en anhörig eller en god vän tolka!

- Personalen bör skapa en omgivning som känns trygg och stödjande. Det ska finnas synlig information i exempelvis väntrum om att ni i er verksamhet ställer frågor om våld. Material där information om vilket lokalt och nationellt stöd som finns att få gällande psykiskt, fysiskt och sexuellt våld ska finnas för att ge till dem som fyller i frågeformulär om att ställa frågor om våld till ungdomar och unga vuxna.
- Personalens kroppsspråk är viktigt för att den unga besökaren ska kunna känna stöd, sök gärna ögonkontakt, ta det lugnt och se vänlig ut.

  Bemötandet och omhändertagandet är avgörande för den unga besökarens upplevelse och förmåga att berätta om eventuellt våldsutövande. Var trygg och lugn. Det kan vara första gången den unga besökaren berättar för någon om sitt våldsutövande och det kan finnas oro hos besökaren för hur du som fått svaren kommer agera. Bekräfta det goda i att den unga besökaren nu fyllt i formuläret, detta innebär hopp om en förändring. Följ sedan era rutiner på respektive arbetsplats.
- Det är betydelsefullt att personalen informerar den unga besökaren om att det finns skydd, stöd och behandling att få samt att det är positivt att få en egen kunskap om effekterna av tidigare våldsupplevelser så att den egna processen kan starta och helt oavsett om man har eller inte har tidigare erfarenheter av våld. Material och broschyrer lämnas också ut oavsett om den unga personen har svarat ja eller nej på frågorna om våld.

* Framtaget av VKV - Västra Götalandsregionens kompetenscentrum om våld i nära relationer, www.valdinararelationer.se/vkv

- Information om stöd och resurser kring våld bör också finnas tillgängligt inom de samverkande verksamheterna och materialet ska kunna tas anonymt. Tillgängligt material om våld signalerar att personalen är öppen för samtal om våld.
- Personalen kan underlätta för den unga besökaren att berätta genom att ta sig tid och inbjuda till dialog, vara tillåtande och empatisk, inte forcera samtalet utan låta den unga besökaren berätta i sin egen takt och om de överhuvudtaget vill berätta.
- Det är betydelsefullt att personalen tror på den unga besökaren och inte ifrågasätter dennes trovärdighet.

Tänk på att:

- Var uppmärksam på om det finns hemmavarande barn och om den unge är ett av dessa hemmavarande barnen. Barn som har sett och hört våld i hemmet ska betraktas som barnmisshandel och innebär allvarliga psykiska och fysiska hälsorisker. De barnen är i behov av särskilt stöd som de får vid en orosanmälan till socialtjänsten som du är skyldig att göra.
- Det är även vanligt att barn utsätts för direkt fysiskt våld i familjer där det förekommer våld mot en familjemedlem (förälder eller annan vuxen som finns i hemmet och/eller mot ett syskon).
- Vid kännedom om eller misstanke om att ett barn far illa – gör en orosanmälan till socialtjänsten.
- Våld kan även förekomma i samkönade relationer.
- Om personen redan har kontakt med socialtjänsten kan detta aldrig ersätta att du skall göra en orosanmälan till socialtjänsten om misstanke finns att barn far illa.

1. Informera om varför verksamheten använder ett frågeformulär om våld:

Vi vet idag att det finns ett starkt samband mellan tidigare våldserfarenheter och en senare psykisk och fysisk ohälsa hos barn, ungdomar och vuxna. Därför deltar vår verksamhet i ett nationellt projekt som innebär att vi använder ett frågeformulär om våld. Frågorna utgör en folkhälsofrämjande insats för att få kunskap om att detta starka samband existerar samt för att få möjlighet att förmedla skydd, stöd och behandling när detta är aktuellt.

Formulera ovanstående textinnehåll med dina egna ord och anpassa till den person som du möter.

Att identifiera psykiskt, fysiskt eller sexuellt våld är ofta svårt eftersom de utsatta eller de som utsätter mycket sällan berättar spontant om sin situation. De har sällan kunskap om det starka samband som existerar mellan tidigare erfarenheter av att ha varit utsatt för ett direkt våld som barn, sett och hört våld mellan närstående (familjemedlemmar) som barn, många gånger innebär en senare psykisk och fysisk ohälsa. Sambandet mellan att se och höra våld under sin uppväxt och en senare egen utsatthet för våld både före och efter 18 års ålder är mycket starkt. Sambandet är också starkt mellan att som vuxen utsättas för psykiskt, fysiskt och sexuellt våld och en senare psykisk och fysisk ohälsa.

Många personer med våldserfarenheter är inte själva medvetna om att symtom som magbesvär, ångest, sömnsvårigheter, depression/psykisk ohälsa, diffusa och ibland kroniska smärtor kan orsakas av att leva/har levt i ett förhållande eller i en familj där våld och hot förekommer/har förekommit.

Att få frågor om våld möjliggör skydd, stöd och behandling samt också en möjlighet till förändring och en bättre hälsa.

Att ställa frågor om våld till föräldrar innebär också en möjlighet att fånga upp barn som far illa.

2. Informera om vad psykiskt, fysiskt och sexuellt våld är

Exempel på PSYKISK VÅLD är att ha varit utsatt för eller att man har utövat: hot, kontroll, förnedring, trakasserier, kränkningar, maktutövning, könsstympning, tvångsgifte, digitala hot, eller att på andra sätt kontrollera och utöva makt.

Andra exempel kan vara skrämmande beteende, skuldbeläggning, förtal, hot om suicid, manipulation, svartsjuka, stängs ute från ekonomiska tillgångar, husdjur skadas eller dödas, etcetera.

Exempel på FYSISKT VÅLD är att ha varit utsatt för eller att man har utövat: slag, sparkar, knuffar, stryptag, könsstympning, skada med tillhygge eller på andra sätt.

Andra exempel kan vara att huvud dunkas i golv och väggar, brännskador etcetera.

Exempel på SEXUELLT VÅLD är att ha varit utsatt för eller att man har utövat: Sexuella kränkningar som kan vara verbala eller fysiska, pressad till/pressat någon att delta i sexuella handlingar mot den personens vilja, våldtäkt, att tvingas se på porrfilm och/eller agera som på porrfilm, digitala övergrepp, könsstympning, tvångsgifte eller på andra sätt utsätta/utsättas för olika övergrepp.

Andra exempel kan vara penetration med kroppsdel eller föremål, tvinga fram en abort eller tvingas till en oönskad graviditet, att röra dig med sina läppar, fingrar eller sitt kön, trots att du säger eller på annat sätt visar att det inte känns bra för dig, att göra något sexuellt mot dig när du är full, drogpåverkad eller sover.

Att som barn under 18 år se och/eller höra psykiskt, fysiskt eller sexuellt våld mellan familjemedlemmar eller att själv bli utsatt för ett direkt våld är barnmisshandel och påverkar den psykiska och fysiska hälsan negativt, ohälsa kan utvecklas senare i livet, långt efter att våldet upphört. Därför är det av stor vikt att fånga upp sådan utsatthet i samtal och frågor.

3. Informera om din anmälningsskyldighet enligt kap 14 § 1, Socialtjänstlagen

All personal som möter vuxna och barn i sitt yrke har en anmälningsplikt. Detta innebär att om vi får kännedom om eller misstänker att ett barn under 18 år far illa på något sätt så är vi skyldiga att ta kontakt med socialtjänsten. Observera att det räcker med misstanke för att orosanmälan ska göras. Formulera ovanstående textinnehåll med dina egna ord och anpassa till den person som du möter.

Personalen skall alltid informera om sin anmälningsplikt gällande misstanke om barn som far illa enligt kap. 14 § 1 SoL. Att skapa en yttre struktur av fakta och information är viktig, det kan påverka personens motivation att svara på frågorna samt öka dennes kontroll över situationen.

All personal som möter vuxna och barn i sitt yrke har anmälningsplikt. Detta innebär att om vi får kännedom om eller misstänker att ett barn under 18 år far illa på något sätt så är vi skyldiga att ta kontakt med socialtjänsten. Det är sedan socialtjänsten som utreder och bedömer barnets livssituation och behov av stöd. Detta för att barnet och dess föräldrar vid behov skall få skydd, stöd och behandling.

4. Lämna ut frågeformuläret och besökaren fyller i frågformuläret ”Frågor om våld till ungdomar och unga vuxna” vid enskilda personliga besök

Du kommer nu att få ett frågeformulär med sju frågor om våld som du fyller i och som vi sedan följer upp i vårt samtal.

5. Handlägg utifrån den unga besökarens svar; erfarenhet eller ej erfarenhet av våld

Besökaren har ej erfarenhet av våld:

1. Upplys den unga besökaren om att frågeformuläret **Frågor om våld till ungdomar och**

unga vuxna kommer att kunna lämnas vid fler tillfällen inom verksamheten.

2. Lämna ut broschyrer om vilka stöd och behandlingsverksamheter som finns lokalt och nationellt och oberoende av hur besökaren har svarat på frågorna om våld. Den åtgärden utgör en folkhälsofrämjande insats för både den aktuella besökaren och dennes omgivning då vi vet att kunskapen om det starka samband som finns mellan tidigare våldserfarenheter och en senare psykisk och fysisk ohälsa är starkt begränsad inom hela befolkningen.

3. Gå vidare med besöket utan vidare frågor om våld.

4. Skriv in i den unga besökarens journal eller liknande att frågeformuläret **Frågor om våld till ungdomar och unga vuxna** är besvarat samt en kort anteckning om svar och eventuella åtgärder.

Besökaren har erfarenhet av våld, har utsatts för våld eller har själv utövat våld:

1. Tala vidare om besökarens svar och följ upp med ytterligare frågor, till exempel: Är det ett pågående våld eller är det ett tidigare våld? Har besökaren fått några insatser från andra verksamheter? Hur tänker besökaren kring det våld som har varit eller som är pågående? Är du utsatt eller utsätter du någon för våld? Förekommer det hot? Är besökaren rädd för någon eller för sitt eget beteende och sin ilska? Föreligger grund för en orosanmälan till socialtjänsten på grund av besökarens ålder? Se blanketten för orosanmälan till socialtjänsten och stödet för att fylla i en sådan blankett.

2. Finns det ett behov av skydd? Kan besökaren återvända hem? Kontakta socialtjänsten för en avidentifierad diskussion för att fråga om råd alternativt gör en direkt orosanmälan till socialtjänsten via telefonen.

3. Anmäl till socialtjänsten vid misstanke om att barn far illa. Det vill säga att besökaren är ett barn under 18 år, alternativt att det finns barn under 18 år, i familjen där det förekommer ett pågående våld.

4. Besökaren har själv utövat våld (kryssat ja på fråga 7 i frågeformuläret **Frågor om våld till ungdomar och unga vuxna**.

   Bemötandet och omhändertagandet är avgörande för besökarens upplevelse och förmåga att berätta om eventuellt våldsutövande. Var lugn och trygg. Det kan vara första gången besökaren berättar för någon om sitt våldsproblem och det kan finnas oro hos besökaren för hur du som fått svaren kommer agera. Så, bekräfta det goda i att besökaren nu fyllt i formuläret, detta innebär hopp om förändring**.** Följ sedan era rutiner på respektive arbetsplats**.**

5. Lämna ut broschyrer om vilka stöd och behandlingsverksamheter som finns lokalt och nationellt och oberoende av hur besökaren har svarat på frågorna om våld. Att lämna ut information om lokala och nationella stöd och behandlingsinsatser utgör en folkhälsofrämjande insats för både den aktuella besökaren och dennes omgivning, då vi vet att kunskapen om det starka samband som finns mellan tidigare våldserfarenheter och en senare psykisk och fysisk ohälsa är starkt begränsad inom hela befolkningen.

6. Erbjud nytt samtal.

7. Dokumentera i besökarens journal eller liknande att frågeformuläret om våld till ungdomar och unga vuxna är besvarat samt kort om det som har framkommit under samtalet, det vill säga att personen har erfarenhet av våld (utsatts för våld eller har utsatt någon annan för våld).

På nästa sida finns förslag på dokumentation.

Exempel på dokumentation i journal eller liknande?

”Rutinfrågor om våld har genomförts idag, ingen åtgärd.”

”Rutinfrågor om våld har genomförts idag. Samtal, uppföljning pågår.”

”Rutinfrågor om våld har genomförts idag. Hotbild finns, uppföljning pågår.”

”Rutinfrågor om våld har genomförts idag. Har utsatts för våld/har utsatt någon annan för våld. Samtal och uppföljning pågår.”

”Rutinfrågor om våld har genomförts idag. Anmälan gjord och/eller Socialjour/stöd/behandlingsverksamhet kontaktas. Samtal och uppföljning pågår.”

Telefonnummer vid akut handläggning eller behov av annan insats

Socialtjänst: _____

Socialjour (efter kontorstid och under helger): _____

Vårdcentral: _____

Kvinno-/Tjejjour: _____

Text: Anita Kruse, sakkunnig inom våldsområdet med uppdrag för NNS och Jennie Malm Georgson, VKV -Västra Götalandsregionens kompetenscentrum om våld i nära relationer.
Grafisk form: Per Jonebrink, Rådis AB.
Fotografi: iStock by Getty Images.
© Nationella nätverket för samordningsförbund, NNS.
2020-02-07

www.nnsfinsam.se/stoppavaldet
www.nnsfinsam.se/stoppavaldetunga

NNS
Nationella nätverket för samordningsförbund